

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

การดำเนินชีวิตในทุกวันนี้ ล้วนเกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานทุกย่างก้าว โดยที่มนุษย์เราไม่รู้สึกรู้ว่าได้ใช้พลังงานทั้งในทางตรง และทางอ้อม ในชีวิตของเรา ถ้าการใช้พลังงานไม่เป็นไปอย่างรอบคอบโอกาสที่จะสูญเสียพลังงานไปโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย ซึ่งก็เท่ากับเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรง และทางอ้อม สถานการณ์ของพลังงานในปัจจุบันอยู่ในสภาพที่วิกฤต ความต้องการในการใช้ไฟฟ้าได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างน่าตกใจจนทำให้แหล่งพลังงานของโลกอยู่ในสภาพที่มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลให้ราคาพลังงานสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความคุ้นเคยต่อสิ่งสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้นล้วนแต่ทำงานได้เนื่องจากพลังงานจากทรัพยากรธรรมชาติที่เราใช้อยู่อย่างไร้ความตระหนักถึงสภาพวิกฤตในปัจจุบัน การใช้พลังงานอย่างไม่ระมัดระวัง และไม่ตระหนักถึงผลร้ายที่จะตามมา นอกจากจะส่งผลโดยตรงคือ การหมดไปของแหล่งพลังงานแล้วยังส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอีกด้วย โดยเฉพาะในด้านปัญหาสภาวะเรือนกระจก (Green House Effect) สาเหตุหนึ่งเกิดจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ที่ปล่อยออกมาในชั้นบรรยากาศ ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของเครื่องจักรในการขนส่ง การอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย (หนังสือพิมพ์มติชน 23 กันยายน 2539)

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา และมีอัตราการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2538 ถึง 8.6 % ส่งผลให้ความต้องการใช้ไฟฟ้าของไทยได้เพิ่มขึ้นประมาณ 12 % ในปี 2539 เมื่อพิจารณาด้านปริมาณการใช้พลังงานปรากฏว่าประเทศไทยต้องนำเข้าน้ำมันดิบประมาณวันละ 71 ล้านลิตรในปี 2538 และในปีนี้ ความต้องการน้ำมันดิบได้เพิ่มขึ้นเป็น 94 ล้านลิตร/วัน ทั้งนี้เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของคนไทยที่แสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ความต้องการใช้ไฟฟ้าของไทยได้เพิ่มขึ้นประมาณปีละ 10 % มาโดยตลอดในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งในปี 2540 ก็คาดว่าความต้องการใช้ไฟฟ้าจะเพิ่มขึ้น 9 % หรือประมาณ 1,200 เมกะวัตต์ หรือเทียบกับการต้องสร้างโรงไฟฟ้าแม่เมาะขนาด 300 เมกะวัตต์ถึง 4 โรง

การจัดการพลังงานของประเทศไทย นอกจากจะมีข้อจำกัดในด้านของแหล่งเชื้อเพลิง และเงินทุนแล้วพบว่าในทุกขั้นตอนของการจัดหาไม่ว่าจะเป็นการสำรวจ ขุดเจาะ ขนส่ง และการใช้ หากไม่มีการจัดการอย่างเหมาะสมแล้วจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคมโดยรวมอย่างรุนแรง ดังจะเห็นได้จากกรณีของโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงโดยไม่มีระบบดักจับกำมะถัน

ก๊าซกำมะถันที่ถูกปล่อยออกมาสู่บรรยากาศโดยรอบ ขบวนการเผาถ่านหินจะทำให้สภาพแวดล้อมรอบ ๆ โรงไฟฟ้ามีความเป็นกรดเพิ่มมากขึ้น จนในที่สุดเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทำความเสียหายให้แก่แหล่งน้ำ ดิน และพืชในบริเวณนั้นอีกด้วย การผลิต และการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงก็เช่นเดียวกัน ถึงแม้ในการผลิต ขนส่ง และกลั่นน้ำมันจะดูเหมือนว่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าการผลิตไฟฟ้า แต่การใช้พลังงานเพื่อการคมนาคมขนส่งแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น (หนังสือพิมพ์มติชน 30 กันยายน 2539)

ปี 2539 เป็นปีที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกได้ปรับตัวสูงขึ้นสูงสุดในรอบ 6 ปี นับตั้งแต่สงครามอิรักบุกคูเวตเมื่อกลางปี 2533 โดยราคาน้ำมันดิบได้ปรับตัวสูงขึ้นมากมาอยู่ในระดับ 22-24 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรลเทียบกับราคาน้ำมันดิบในปี 2536 ซึ่งมีราคาเฉลี่ยต่ำสุด 14-16 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล หรือสูงขึ้นประมาณร้อยละ 50-57 ทั้งนี้ เป็นผลมาจากปริมาณความต้องการใช้น้ำมันดิบอยู่ในระดับสูงกว่าปริมาณการผลิตมาก และปริมาณการสำรองน้ำมันก็อยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ รวมทั้งสถานการณ์ที่อิรักบุกเข้าโจมตีชาวเคิร์ดทางตอนเหนือ และสหรัฐได้ตอบโต้การโจมตีของอิรักในช่วงเดือนกันยายน ก็ได้ส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบขยับตัวสูงขึ้นอีก

สถานการณ์ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่มีความไม่แน่นอนสูงประกอบกับประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในอัตราที่สูงโดยเฉลี่ยร้อยละ 68 ของปริมาณความต้องการพลังงานเชิงพาณิชย์ของประเทศ แสดงให้เห็นว่านโยบายการจัดหาพลังงานของประเทศที่มุ่งให้มีการจัดหาการกระจายแหล่งจัดหาแหล่งพลังงานโดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น และมีการเลือกใช้เชื้อเพลิงอื่น ๆ เช่น ก๊าซธรรมชาติและถ่านหิน เพื่อมาทดแทนการใช้น้ำมันนั้นเป็นนโยบายที่ถูกต้อง และจำเป็นต้องเร่งดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการจัดหาพลังงานของประเทศ ซึ่งในปีที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการตามแนวทางข้างต้น โดยจะเห็นว่าการจัดหาพลังงานทั้งจากแหล่งในประเทศ และต่างประเทศมีความคืบหน้าไปมาก เช่น การพัฒนาโครงการใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติในแหล่งพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย การเจรจาซื้อก๊าซธรรมชาติเหลวจากประเทศโอมาน การขยายปริมาณการรับซื้อไฟฟ้าจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และการเจรจาซื้อกระแสไฟฟ้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีน (หนังสือพิมพ์มติชน 29 พฤศจิกายน 2539)

× สถานการณ์ราคาพลังงานในประเทศ ราคาจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงภายใต้ระบบราคาน้ำมันลอยตัวเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามราคาตลาดโลกในลักษณะ "ขึ้นเร็วลงเร็ว" ผลของระบบราคาน้ำมันลอยตัวที่ใช้ได้มาเป็นระยะเวลาประมาณ 4 ปี ทำให้ตลาดน้ำมันในประเทศมีการแข่งขันสูงขึ้นในด้านโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าปัจจุบันเป็นโครงสร้างอัตราไฟฟ้า ที่สะท้อนถึงต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์มากยิ่งขึ้น และมีการส่งเสริมให้ใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดจากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อัตราเพิ่มของความต้องการพลังงาน และผลผลิตประชาชาติ

พลังงาน

อัตราเพิ่มของความต้องการพลังงาน และผลผลิตประชาชาติ							
ปี	ผลรวม	GDP	อุตสาหกรรม	ขนส่ง	เกษตร	ปริมาณ	ต้องการ/คน
1982	4.3%	4.1%	9.5%	1.8%	5.2%	2.0%	0.3%
1992	6.3%	8.9%	8.9%	6.6%	5.2%	2.5%	0.5%

หมายเหตุ : GDP เป็นราคา ณ ปี 1972

ที่มา : Thailand/Bank Mission, 1993

ตารางที่ 2 ความต้องการพลังงานแบ่งชนิดเชื้อเพลิง

ความต้องการพลังงานแบ่งตามชนิดเชื้อเพลิง (%)		
ชนิด	2524	2535
ถ่านหิน	0.7	4.9
น้ำมัน	50.8	54.3
ก๊าซธรรมชาติ	0.0	12.0
ไฟฟ้า	7.6	0.0
ไม้ฟืน	0.0	12.0
ถ่านไม้	31.3	20.7
แกลบ	0.0	0.0
ขานอ้อย	9.7	6.9
รวม	100.0	100.0
หมื่นกิโลตัน	1.6	3.5

ที่มา : Thailand/Bank Mission, 1993

ตารางที่ 3 ความต้องการพลังงานแบ่งตามภาคเศรษฐกิจ

ความต้องการพลังงานแบ่งตามภาคเศรษฐกิจ (%)		
ภาคเศรษฐกิจ	2524	2536
การเกษตร	6.9	5.4
เหมืองแร่	0.5	0.1
โรงงาน	27.6	29.2
ก่อสร้าง	0.9	0.6
ครัวเรือนและพาณิชย์	35.8	28.6
การขนส่ง	28.5	36.0
รวม	100.0	100.0
กิโลตัน	15,551	35,104

ตารางที่ 4 การจำหน่ายไฟฟ้าแยกตามประเภทผู้ใช้

การจำหน่ายไฟฟ้าแยกตามประเภทผู้ใช้						
หน่วย : Gwh						
				อัตรา	การเปลี่ยนแปลง (%)	
	2537	2538	2539*	2537	2538	2539*
นครหลวง						
ที่อยู่อาศัย	26,952	29,660	18,255	10.6	10.1	5.8
ธุรกิจ อุตสาหกรรม อื่น ๆ	5,211	5,685	3,585	11.3	9.1	4.9
ธุรกิจ อุตสาหกรรม อื่น ๆ	21,740	23,975	14,670	10.5	10.3	6.0
ภูมิภาค						
ที่อยู่อาศัย	33,632	39,069	25,064	15.8	16.2	11.6
ธุรกิจ อุตสาหกรรม อื่น ๆ	7,655	8,511	5,705	14.1	11.2	10.7
ธุรกิจ อุตสาหกรรม อื่น ๆ	25,881	30,454	19,270	16.6	17.7	11.9
เกษตรกรรม	96	104	89	-28.1	8.7	13.1
ลูกค้าตรงของ กฟผ.						
ลูกค้าตรงของ กฟผ.	1,974	2,140	1,239	8.1	8.4	4.5
รวม	62,558	70,869	44,558	13.3	13.3	8.9

* ตัวเลข 7 เดือน (สถานการณ์ถึงงวดล้อมไทย 2538)

ตารางที่ 5 การคาดการณ์ความต้องการเชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ปี 2000

การคาดการณ์ความต้องการเชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานของ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ปี 2000					
ชนิดเชื้อเพลิง	หน่วย	1990		2000	
			PDP	1	2
พลังงานน้ำ		4,976	6273	6,273	6,273
ก๊าซธรรมชาติ	Gwh	17,768	43812	60,866	38,572
	MMSCFD	473	928	1,588	938
น้ำมันเตา	Gwh	10,013	22469	23,476	25,971
	MM Litres	2,532	5503	5,771	6,342
ดีเซล	Gwh	366	630	788	2,368
	MM Litres	166	204	255	766
ลิกไนต์	Gwh	11,053	20485	20,485	20,485
	mmt	100	17	17	17
ถ่านหินนำเข้า	Gwh	0	18219	0	18,219
	mmt	0	6	0	6
นิวเคลียร์	Gwh	0	0	0	0
ซื้อต่างประเทศ	Gwh	0	705	705	705
รวม	Gwh	44,175	112,593	112,593	112,593

ที่มา : Thailand/Bank Mission, 1993

การใช้พลังงานของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10 ต่อปี หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้เพิ่มความพยายามในการจัดหาแหล่งพลังงาน และการจัดการให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 จึงได้ถูกประกาศใช้เพื่อส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์พลังงาน โดยการกำหนดให้มีการจัดตั้ง "กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน" เพื่อให้การสนับสนุนด้านการเงินในการดำเนินงาน

การดำเนินงานตามแผนการอนุรักษ์พลังงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กำลังจะเริ่มขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพลังงานของประเทศไทยที่ถูกใช้อย่างขาดประสิทธิภาพ จากการขยายตัวทางการผลิตจนทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐได้นำนโยบายของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติมาปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างระหว่างราคาน้ำมันในเขตกรุงเทพฯ และ

ส่วนภูมิภาค ซึ่งทำให้ราคาขายปลีกน้ำมันในต่างจังหวัดถูกลง อันเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร ทำให้ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรลดลง นอกจากนี้จะทำให้ราคาสินค้าที่ส่งออกไปขายในต่างประเทศสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ นโยบายการรักษาโครงสร้าง และระดับราคาน้ำมันเชื้อเพลิงให้สอดคล้องกับต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และเป็นไปตามกลไกของตลาดมากที่สุด โดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการผลิตมีการวางแผนควบคุมต้นทุนการผลิตจากการใช้พลังงานมากขึ้นกว่าเดิมหรือนโยบายการอนุรักษ์พลังงานที่ส่งเสริมให้คนไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าของพลังงานและสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์พลังงานในระดับบุคคล หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทุกสาขาการผลิตผ่านกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน (หนังสือพิมพ์มติชน 29 ตุลาคม 2539)

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช) จึงได้จัดทำโครงการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน เรียกว่า "โครงการรวมพลังหารสอง" โดยมีเจตนารมณ์ คือ เพื่อกระตุ้นความสนใจให้เกิดการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่นที่ได้มาด้วยพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และให้รู้ถึงปัญหา และการแก้ไขปัญหาด้านการผลิต และใช้พลังงานของประเทศ รวมทั้งบทบาท และการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดจากการผลิต และใช้พลังงาน ให้ตระหนักถึงผลดีทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมหากมีการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่นที่ได้มาด้วยพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และในทางตรงกันข้ามให้ทราบถึงผลเสียหากมีการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างไม่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้างความเข้าใจที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสร้างลักษณะนิสัยให้เกิดการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ตระหนักถึงข้อเท็จจริงที่ว่าราคาพลังงานที่เหมาะสมจะนำมาซึ่งการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย เสริมสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริโภคในการมีส่วนร่วมป้องกัน และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการผลิต และใช้พลังงาน เป็นการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปให้ทราบถึงวิธีการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สามารถปฏิบัติได้ง่ายในชีวิตประจำวัน และให้สามารถเลือกซื้อเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการใช้พลังงานซึ่งจะเป็นผลดีต่อการอนุรักษ์พลังงาน (เอกสารประกวดราคาจ้าง เลขที่ (กอ.) 04/2539 การจ้างดำเนินการโครงการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ มีนาคม 2539 หน้า 6-9) โดยมีรายละเอียดของโครงการรวมพลังหารสอง ดังนี้

โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน

วัตถุประสงค์

1. การประชาสัมพันธ์นโยบาย แผนงานอนุรักษ์พลังงาน และกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทราบถึง

1. นโยบายอนุรักษ์พลังงาน
2. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ให้ผู้มีสิทธิรับการสนับสนุนภายใต้แผนงานภาคความร่วมมือทราบถึงหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการให้การสนับสนุนจากกองทุนฯ
4. ประชาสัมพันธ์โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนฯ และประโยชน์ที่ประเทศได้รับจากโครงการเหล่านั้น

เพื่อกระตุ้นความสนใจให้เกิดการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่นที่ได้มาด้วยพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และให้รู้ถึงปัญหา และการแก้ไขปัญหาด้านการผลิต และใช้พลังงานของประเทศ รวมทั้งบทบาท และการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการผลิต และใช้พลังงาน

2. การปลูกจิตสำนึก

เป็นการรณรงค์ปลูก และเสริมสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อ

1. ให้ตระหนักถึงผลดีทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมหากมีการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่นที่ได้มาด้วยพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ อละในทางตรงกันข้ามให้ทราบถึงผลเสียหากมีการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างไม่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสร้างลักษณะนิสัยให้เกิดการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ให้ตระหนักถึงข้อเท็จจริงที่ว่าราคาพลังงานที่เหมาะสมจะนำมาซึ่งการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย
3. เสริมสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริโภคในการมีส่วนร่วมป้องกัน และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการผลิต และใช้พลังงาน

3. การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์พลังงาน

เป็นการรณรงค์ให้ความรู้ประชาชนทั่วไปให้ทราบถึงวิธีการใช้พลังงาน และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพที่สามารถปฏิบัติได้ง่ายในชีวิตประจำวัน และให้สามารถเลือกซื้อเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการใช้พลังงานซึ่งจะเป็นผลดีต่อการอนุรักษ์พลังงาน //

กลุ่มเป้าหมาย

โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน "โครงการรวมพลังหารสอง" มีความประสงค์ที่จะสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ของโครงการ โดยมีกลุ่มสาธารณชนทั่วไปเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ดังนี้

สาธารณชนทั่วไป อาทิ

- เยาวชน
- แม่บ้าน
- นักธุรกิจ
- ผู้ใช้แรงงานในเขตชุมชน

ผู้นำและบุคคลที่น่าเชื่อถือ อาทิ

- ผู้นำชุมชน
- นักอนุรักษ์และรณรงค์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ครู
- ผู้นำภาครัฐ
- ข้าราชการ
- นักการเมือง
- ผู้บริหารระดับสูงทั้งธุรกิจ และอุตสาหกรรม
- ผู้ที่อยู่ในวงการบันเทิง
- ผู้นำทางศาสนา

สื่อมวลชน อาทิ

- โทรทัศน์
- วิทยุ
- หนังสือพิมพ์
- นิตยสาร

ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแผนอนุรักษ์พลังงาน อาทิ

- ผู้ที่ต้องการรับความสนับสนุนภายใต้แผนงานภาคความร่วมมือ
- ผู้ผลิตอุปกรณ์ เครื่องจักร และวัสดุที่ใช้ในการอนุรักษ์พลังงานโดยจะเน้นเทคโนโลยีที่ยังไม่ได้ใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทย

ระยะเวลาโครงการ

1 กันยายน 2539 - 31 พฤษภาคม 2540

ขอบเขตของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์โครงการเพื่ออนุรักษ์พลังงานครอบคลุมถึงการใช้สื่อต่างๆ เพื่อที่จะแจ้งให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงโครงการ อาทิ สื่อประชาสัมพันธ์ สื่อทางการศึกษา และอื่น ๆ รวมถึงการร่วมมือกับภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่นเพื่อจัดทำรณรงค์ในการอนุรักษ์พลังงาน

ลักษณะของการประชาสัมพันธ์โครงการแบ่งแยกออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนการประชาสัมพันธ์โครงการ และนโยบายการอนุรักษ์พลังงานผ่านสื่อมวลชน
ลักษณะของงานที่รวมอยู่ในขอบเขตส่วนนี้จะเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ซึ่งจะต้องมีรูปแบบในลักษณะนี้ ดังนี้

- การจัดงานแถลงข่าว การจัดประชุม สัมมนาสื่อมวลชน
- โครงการรณรงค์เพื่อเสริมสร้างภาพพจน์ของกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน
- เผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง การติดตามรวบรวม และประเมินข่าวสารที่ปรากฏอยู่ในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
- เสนอบทความ และสารคดีเพื่อการเผยแพร่แก่สาธารณชนผ่านสื่อต่างๆ
- กิจกรรมประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ผ่านสื่อมวลชน

นอกจากนี้ ยังรวมถึงการวางแผนทางด้านสื่อ การจัดซื้อสื่อ ประสานงาน และการประเมินผลของการใช้สื่อ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของส่วนประชาสัมพันธ์โครงการฯ และนโยบายอนุรักษ์พลังงานผ่านสื่อมวลชน

2. ส่วนการพัฒนา และสร้างสรรค์ผลงานประชาสัมพันธ์ และการวางแผนทางด้านสื่อ การจัดซื้อสื่อ ประสานงาน และการประเมินผลการใช้สื่อ (Creative and Media)
ลักษณะของงานรวมถึงการโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ ซึ่งมีรูปแบบในลักษณะ ดังนี้

- การจัดทำสัญลักษณ์ของแผนงานอนุรักษ์พลังงาน (Logo)
- ผลิตสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ (Creative Materials)
- วางแผนทางด้านสื่อ การจัดซื้อสื่อ ประสานงาน และการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของส่วนการพัฒนา และสร้างสรรค์ผลงาน

3. ส่วนการจัดกิจกรรมรณรงค์ และกิจกรรมเพื่อการศึกษา
ลักษณะของงานจะมีรูปแบบในลักษณะ ดังนี้

- การจัดงานเปิดตัวโครงการภายใต้แผนงานภาคความร่วมมือ
- การจัดงานเปิดตัวกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์หน่วยงาน งาน และกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน
- การจัดกิจกรรมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการรณรงค์ประหยัดพลังงาน
- การจัดกิจกรรมรณรงค์ และกิจกรรมเพื่อการศึกษาอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน

นอกจากนี้ ยังรวมถึงการวางแผนทางด้านสื่อ การจัดซื้อสื่อ ประสานงาน และการประเมินผลการใช้สื่อ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของส่วนกิจกรรมรณรงค์ และกิจกรรมเพื่อการศึกษา

4. ส่วนการจัดกิจกรรมพิเศษ

เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แผนงานอนุรักษ์พลังงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง เพื่อปลูกจิตสำนึก และให้ความรู้ ให้เกิดการตื่นตัว ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคพลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพ ในลักษณะดังต่อไปนี้

- โครงการละครสัญจรเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน
- โครงการทัศนศึกษาเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน
- โครงการสนับสนุนวารสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน และสิ่งแวดล้อม
- โครงการผลิตเทพีเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน
- โครงการสิ่งแวดล้อมเพื่อการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน
- โครงการประกวดสื่อการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน
- โครงการสื่อมวลชนดีเด่นในการเสนอข่าวเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน
- โครงการศูนย์เผยแพร่ข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน

โดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติได้จัดตั้ง "โครงการรวมพลังหารสอง" ขึ้น เพื่อใช้เป็นกลไกในการถ่ายทอดแนวคิดของการอนุรักษ์พลังงานไปยังสาธารณชนกลุ่มต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีกิจกรรมภายใต้โครงการรวมพลังหารสอง ดังต่อไปนี้ (เอกสารแผนปฏิบัติการโครงการเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน)

- แดลงข่าวกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน
- งานแนะนำกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน
- ประกวดสื่อการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน
- ค่ายเยาวชนทัศนศึกษาเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน
- วารสารผลิใบ
- ละครสัญจรอนุรักษ์พลังงานสำหรับเยาวชน
- โครงการศูนย์เผยแพร่ข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติแนวใหม่
ในบริเวณลุ่มแม่น้ำปราณบุรี (ตอนบน)
- สื่อมวลชนเยี่ยมชมโครงการที่เกี่ยวกับการใช้พลังงาน
- อบรมครู
- ดัมมนาสื่อมวลชนสัญจร
- แดลงข่าวแนะนำโครงการประชาสัมพันธ์เพื่อการอนุรักษ์พลังงาน
(โครงการรวมพลังหารสอง)
- ประกวดสื่อมวลชนดีเด่น

- ศูนย์ข้อมูลสื่อมวลชน
- ภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ : โลกใหม่
- โฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ : รวมพลังหารสอง "เปิดตัว"
- โฆษณาทางวิทยุ : รวมพลังหารสอง
- นิทรรศการกองทุนสัญจร
- ประชุมผู้นำความคิด
- โรงเรียนอนุรักษ์พลังงานสัญจร
- คอนเสิร์ตเปิดตัวโครงการ "คอนเสิร์ตหารสอง"
- ภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ : ร้านอาหาร
- ภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ : คุณค่าพลังงาน
- โฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ : รวมพลังหารสอง "ปฏิบัติการ"
- โฆษณาทางวิทยุ : ปฏิบัติการ
- ป้ายโฆษณาป้ายรถสามล้อเครื่อง (ตุ๊ก ตุ๊ก)
- ป้ายโฆษณาข้างรถประจำทาง
- นิทรรศการเทคโนโลยีด้านพลังงาน "เปิดโลกพลังงาน"
- ประกวดยุวชนอนุรักษ์พลังงาน
- ห้างสรรพสินค้าสัญจร
- สารคดีทางโทรทัศน์ (เลื่อนการเผยแพร่)
- ภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ : นิสิตหารสอง "บ้าน"
- ภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ : นิสิตหารสอง "ในสำนักงาน"
- เทปสร้างสรรค์/คอนเสิร์ตเทป
- สื่อมวลชนทัวร์ต่างประเทศ
- งานสัปดาห์อนุรักษ์พลังงานตอน "โลกใบใหม่"
- แผนงานประชาสัมพันธ์ภาคความร่วมมือ
- แผนงานประชาสัมพันธ์ตามเหตุการณ์
- บทความผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (Advertorial)
- แผนงานการประเมินผล ติดตาม วิเคราะห์ผลการประชาสัมพันธ์ และแก้ไขตอบโต้

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าโครงการรวมพลังหารสองเป็นโครงการที่มีความสำคัญในการอนุรักษ์พลังงาน จึงได้ทำการศึกษา โดยมีรายละเอียดของงานวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสารกับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสารกับทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสารกับพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ปัญหาการวิจัย

1. ประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานเป็นอย่างไรแตกต่างกันหรือไม่
2. ประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมอย่างไรแตกต่างกันหรือไม่
3. พฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานครหรือไม่
4. พฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานครหรือไม่
5. พฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานครหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากร ตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพในการทำงาน อาชีพ การศึกษา และรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานแตกต่างกัน
2. ประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากร ตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพในการทำงาน อาชีพ การศึกษา และรายได้แตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานแตกต่างกัน
3. พฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน

4. พฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน
5. พฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงาน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะประชาชนในกรุงเทพมหานครเท่านั้น เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของโครงการรวมพลังหารสองแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมประชากรทั้งหมดของประเทศ แต่เนื่องจากแผนงานครั้งนี้เป็นแผนงานขั้นเริ่มต้น จึงมุ่งเน้นที่กลุ่มประชาชนเป็นกลุ่มแรก โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร และแผนงานระยะต่อไป จึงจะขยายความสำคัญไปยังกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป
2. การวิจัยนี้เน้นหนักเฉพาะด้านที่เป็นพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานในชีวิตประจำวันเท่านั้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายของโครงการรวมพลังหารสอง หมายถึง กลุ่มสาธารณชนทั่วไป อาทิ เยาวชน แม่บ้าน นักธุรกิจ ผู้ใช้แรงงานในเขตชุมชน กลุ่มผู้นำและบุคคลที่น่าเชื่อถือ อาทิ ผู้นำชุมชน นักอนุรักษ์และบรรณรักษ์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ครู ผู้นำภาครัฐ ข้าราชการ นักการเมือง ผู้บริหารระดับสูงทั้งธุรกิจ และอุตสาหกรรม ผู้ที่อยู่ในวงการบันเทิง ผู้นำทางศาสนา กลุ่มสื่อมวลชน อาทิ โจรทอล์ก วิทย์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแผนอนุรักษ์พลังงาน อาทิ ผู้ที่ต้องการรับความสนับสนุนภายใต้แผนงานภาคความร่วมมือ ผู้ผลิตอุปกรณ์ เครื่องจักร และวัสดุที่ใช้ในการอนุรักษ์พลังงานโดยจะเน้นเทคโนโลยีที่ยังไม่ได้มีการใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทย

ประชาชนในกรุงเทพมหานคร หมายถึง กลุ่มสาธารณชนทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายในโครงการรวมพลังหารสอง อาทิ เยาวชน แม่บ้าน นักธุรกิจ ผู้ใช้แรงงานในเขตชุมชนในกรุงเทพมหานคร

พฤติกรรมการเปิดรับสาร หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสารจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่ทำการเผยแพร่สารการรณรงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน

ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ สถานภาพในการทำงาน อาชีพ การศึกษา และรายได้

สื่อมวลชน หมายถึง โจรทอล์ก วิทย์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน อันได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับพลังงานในรูปแบบต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับวิธีในการอนุรักษ์พลังงาน และความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน

ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีความรู้สึกตอบสนองต่อการอนุรักษ์พลังงาน ไปในทางที่ยอมรับ หรือ ไม่ยอมรับ แบ่งออกเป็นทัศนคติในทางบวก คือ เห็นด้วย และทัศนคติ

ในทางลบ คือ ไม่เห็นด้วย ซึ่งทัศนคติในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน ได้แก่ การอนุรักษ์พลังงานเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพลังงาน ฯลฯ

พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงาน หมายถึง การบริโภคพลังงานอย่างรู้คุณค่า ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และหลีกเลี่ยงการใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวคิดในการสื่อสารให้กับภาครัฐในการวางแผน ปรับปรุง และส่งเสริมแผนงาน ประชาสัมพันธ์เพื่อการอนุรักษ์พลังงาน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์พลังงานของประเทศ
3. ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติ และการอนุรักษ์พลังงาน จึงสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพของการสื่อสารให้ประชาชนมีความรู้ ทัศนคติ และการอนุรักษ์พลังงานตามที่ได้เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม